

ЭНЦИКЛОПДИ

Нам улуунун хаһыата — 1935 сыл алтынны 5 күнүгөр төрүттэммитэ

Тыл — омук баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биридди норуот бэйэтин ураты майгыннаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

УЛУУС МУННАҒЫН XII СЕССИЯТЫН БЫҺААРЫЫТА

1996 СЫЛГА УЛУУС БЮДЖЕТЫН ТОЛОРУУ ТҮМҮКТЭРИН ТУҺУНАН

«1996 сылга улуус бюджетин толоруу түмүктэрин туһунан» финансовый управление начальнигин информациятын истэн уонна дүүллэһэн баран, «Саха Республикатыгар государственнай былаас олохтоох органнын туһунан» Саха Республикатын Сокуонун 16 п. «А» ыстатыйатыгар олобуран, депутаттар улуустаагы Муннахтара БЫҺААРАП:

1. 1996 сылга улуус бюджета дохуоттарга 103626 мөл. солк. сууммалаах эбэтэр 101%, ороскуоттарга 109759 мөл. солк. сууммалаах эбэтэр 102% толоруллубутун туһунан отчуоту бигэргэтэргэ.

Улуус Муннаҕын Председателэ,
Улуус дьаһалтатын Баһылыга
А. Н. ЯДРЕЕВ.

● УЛУУС ДЬАҺАЛТАТЫГАР ●

Туризм — кэскиллээх салаа

Улуус дьаһалтатыгар от ыйын 31 күнүгөр коллегия муннаҕа буолан ааста. Муннаахха үс боппурус көрүлүннэ: 1. Кыстыкка бөлөмнүннэ. 2. Улууска туризм салаатын сайыннары. 3. Иирэр ыарыны утары охсуу.

Кыстыкка бөлөмнүннэ туһунан боппуруска икки информация истилиннэ. Баһылык солбуйааччыта Максимов В. М. уонна ЖКХ начальнигин эбэтиннэни толороочу Христов А. Х. улуус үрдүнэн 7 котельнай аварийнай туруктаах турарын, кыстыкка бөлөмнүннэ комиссия тэриллэн үлэ бара турарын, улууска 107 муниципальной котельнай баарыттан 38-на эрэ бөлөмнөн туһунан иһитиннэрдилэр.

Кэспэтингэ кытыбыт нэһиликтэр баһылыктара котеллар уларытыллыбатахтарына, аны кыһын уот бара турар түбэлтэтигэр кыһыны туоруур кыахыт суох дьин эттилэр уонна үбү нэһиликтэргэ кэрийэн көрөн наадалаах эрэ өттүгөр биэрэххэ, нэһиликтэргэ саатар биридди автономнай двигатель ытыахха дьин эттилэр киридилэр.

Түмүккэ улуус баһылыга А. Н. Ядреев ЖКХ начальнигинан Игнатьев Николай Михайлович аһаммытын туһунан эттэ уонна күнүдүйү быһпакка комиссия нэһиликтэри барыларын кэ-

рийэн көрөн туһааннаах дьаһаллары ылааларыгар дьаһайда. Кыстыкка бөлөмнүннэ хонтуруола баһылык 1 солбуйааччытыгар Е. Е. Ивановка сүктэрилиннэ.

Тыа хаһаайыстыбатын управленийтын начальнига Г. П. Сысолятин оттоонун, үтүөтүмүн туһунан сводканы баһылыктар мөлхөтүк биэрэллэрин туһунан иһитиннэрдэ. Хас понедельник айы күнүс 12 чааска дьери сводка бэриллиэхтээх дьитэ. А. Н. Ядреев бу боппуруоһу кытаанахтык туруоран сводканы биэринни үчүгэйдик хонтуруоллуору дьаһайда.

Коллегия иккис боппуруоһугар элбэх кэспэтин табыста, этиилэр киридилэр. Дьокуускайтан ычат, физкультура, спорт уонна туризм министрствотун үлэһитэ Находкина О. А. уонна «Спутник» дьин аан дойдутаагы туризм бюротун директора Охлопкова О. П., Намтан «Сахайаан» общество председателэ Алексеев Г. Г., дизайнер-Ермолаев А. иһитиннэриилэри онордулар. Кирилэр Намта туризм сайыннарар улахан суолталаабын Нам улууһа географическай, транспортнай өттүнэн туризмга хайа да улуустардаабар сөп түбөһүн туһунан этилэр уонна туризм биэр улахан суолтатынан үп-харчы киллэриин буоларын бэлиэтэтидилэр.

Туризм дьаһалатын үөрэ-

тингэ улуус баһылыгын солбуйааччы Иванов Е. Е. председателлээх анал комиссия тэриллэн үлэһити сылдыар. Комиссия Үөдэй нэһилигэ «Олонхо-Лэнд» («Олонхо дойдута») уонна Маймаҕа туристическай базалары тэрийэххэ сөп дьин этии киллэрдэ.

Кэспэтингэ кытыыны ылыбыт дьон бары атын улуустарга туризм сайдан эрэрин, туризм цивилизация биэр көрүнэ буоларын тоһоболоон эттилэр, улууска туризм тэриллэрэ олус наадалаабын бэлиэтэтилэр, бу икки ааттаммыт сирдэртэн ураты атын сирдэргэ эмиэ туристическай базалары аһаахха сөбүн эттилэр. Холобура, Аппааны нэһилигэ «Хардан» база (Марков Г. Г. бас билитэ) уо.д.а.

Бу боппуруоһу уһаабакка быһаарар туһунан коллегия быһаах ылылынна.

Улуус боппуруска иһитиннэрини ветстанция начальнига Архипов Н. Е. онордо. Алдан улуунун Лебединай бөһүөлөгөр иирэр ыары бэлиэтэммитинэн сибээстэн улууска бу ыарыны утары суһаллык миэрэлэри ыларта ыгырда. Бөйдү сылдыарыттары, куюскалары суох оноруу, бу кымылларга прививка онорторуу хонтуруола олохтоох дьаһалталар баһылыктарыгар сүктэрилиннэ.

В. РЫКУНОВА.

СҮБЭ МУННАХ

1997 сыл от ыйын 25 күнүгөр улуус дьаһалтатын баһылыга А. Н. Ядреев Нам улуунун ис дьыалаба отделнай оперативнай сүбэ муннаҕар кытыыны ылла. Буруйу онорууну утары охсу-

һуу боппуруостара, сокуоннаһы тутуһуу дьонна дьисциплинэ көрүлүннүлэр. Сүбэ муннаахха улуус прокурора М. И. Шапошников кытына.

ИДьУО сокуоннаһы дүүллэнигэ актыбынайдык кытыннылар, тэрээһини профилактическай мероприятиялар бэлиэтэнилэр.

УЛУУСПУТ ДЬОНО, УУТТАН СЭРЭНИК:

Куйаас күннэргэ уу—чугас доборбут. Ол гынан баран сүрэҕи-быары сөрүүкүтэр абыраллаах атаспыт алдьархайы аҕаларын өрүү өйдүү сылдыһың!

Улууспутугар ууга оһоллонуу олус элбээтэ. Куйаастан эмискэ сөрүүннэ кириин киһи олоһор улахан кутталлаах: иһин-тымны охсуһууттан сүрэҕин тохтуон сөп.

Оболору көрүүтэ-иститтэ суох уу кытыытыгар хааларымаң! Билбэт сиргитигэр сөтүөлэмэң!

Мотуордаах ончочолоох дьон ууга сылдыһы бары быраабылатын кытаанахтык тутуһун! Ончо уйгун таһынан таһаҕаһы, дьону тизийимэң, хас биридди киһи аайы быһыһыр средство баар буоларын ситиһиң!

Регистрацията, техкөрүүтэ суох ончочолорунан сылдыар бобулар!

Экология комитета.

КИМ ТӨӨӨ ОТТОННО?

БЫЛДЬАҤЫКТААХ КҮННЭР ҮҮННҮЛЭР

Үөдэй нэһилигэ 1 механизированнай, 3 ситэтэ суох механизациялаах, 3 механизациялаах илии, 2 илии звенолара сааһан сайын быйаһыттан сомсолор. От ыйын бүтэһик күнүгөрү тургунан «Үөдэй» производственной кооператив 307 тоннаны кэбиһэн, үүнэн иһэринэн графигы 80%, кэтэх хаһаайыстыбалар 77 тонна оттонно, үүнэн иһэр графигы 27%, нэһилик бөтүтүүнэ 384 тонна оттонно, үүнэн иһэр графигы толоруута 53%.

1 Хомустаах нэһилигэ 4 механизированнай илии, 4 механизированнай ангардаах, 2 илии звенолара үлэһиттэр. «Нам» УПХ 333 тонна оттоох, үүнэн иһэр графигы толоруута 139%. Нэһилик үрдүнэн 363 тонна от бөлөмнүннэ, графигы толоруу 70%.

Партизанка 3 механизациялаах, 1 ситэтэ суох механизациялаах, 6 илии звенолара үлэһиттэр. Баһынай хаһаайыстыбалара 30, кэтэх ыаллар 56 тонна оттоннулар. Нэһилик уопсай көрдөрүүтэ 86 тонна.

Никольскайга 5 ситэтэ суох механизациялаах, 3 илии звенолара үлэһиттэр эрээри төһөнү оттообуттара биллибэт.

Хамааттаба 5 механизациялаах, 2 ситэтэ суох меха-

низациялаах, 10 ситэтэ суох механизациялаах, 20 илии звенолара 46 тонна оттоохтор.

Хатын Арыыга ыаллар оту ылбахтаһа сатыллар, 345 тоннаны оттоон, үүнэн иһэр графигы 81% толордулар. Нэһилик көрдөрүүтэ 417 тонна, графигы толоруута 60%.

Бөтүнгэ 3 механизированнай, 8 ситэтэ суох механизациялаах, 24 илии звенолара 115 тонна оттоохтор, графигы тутуһуу 35%.

Модукка 1 механизированнай, 5 ситэтэ суох механизациялаах, 2 механизациялаах илии, 5 илии звенолара 220 тоннаны оттообуттарыттан 130 тонна «Модук» ГУП ирээтигэр тиксэр, графигы толоруута 46%.

Хатырыкка 1 механизированнай, 8 ситэтэ суох механизациялаах, 11 илии звенолара 140 тонна оттоохтор, графигы толоруу 30%, баһынай хаһаайыстыбалар графигы 69% тутустулар.

Түбүгэ 2 механизациялаах, 1 ситэтэ суох механизациялаах, 3 илии звенолара 221 тонна оттоннулар, графигы толоруу 63%. Манна ыаллар 105 тоннаны оттоонор графигы балтараа бүк аһардылар.

Арбынга 1 механизированнай, 2 ситэтэ суох меха-

низациялаах, 3 илии звенолара үлэһиттэр эрээри төһөнү оттообуттара биллибэт.

Көбөкөнгө 1 механизированнай, 4 ситэтэ суох механизациялаах, 2 илии звенолара 170 тонна оттоннулар, графигы толоруу 45%.

2 Хомустаахха 2 механизированнай, 6 ситэтэ суох механизациялаах, 1 механизациялаах илии, 4 илии звенолара 25 тонна эрэ оттоохтор, ити үүнэн иһэр график 5%-на.

Таастаахха 1 ситэтэ суох механизациялаах, 3 илии звенолара үлэһиттэр эрээри сыппаралар суохтар.

Салбаһа 1 механизированнай, 2 ситэтэ суох механизациялаах, 5 илии звенолара 30 эрэ тонна оттоохтор, бу график 12%-на.

Ленскэй нэһилигэ 4 ситэтэ суох механизациялаах, 5 илии звенолара 828 тоннаны оттоонор, үүнэн иһэринэн график 175 бырыһыан толорулуна. Баһынай хаһаайыстыбалара 221 тоннаны (график 194%), ыаллар 247 тонна оттоохтор (график 69%).

Кураан күннэри баттаһа үлүмүһүн үлэһиттэр, өлгөм от—тыа сирин олохтоохторун дуйгуларын мектиэтэ.

МИН МАННЫК ЭТИИЛЭЭХПИН

Баҕар кыаллара буолаарай?

Таһа көмөтүнэн дьиктэ сөп дуу билгин үлэһити турар пекарнябыт дьиктэ-оборудованиета эргэһэн дьиктэтин төһө уһунуук үлэһити биллибэт буола. Онуоха эбэн бу ФТЛ оһохтор аны оһоһуллубат буолулар, оһон киниэхэ саппаас чаастарын булуу уустугурда. Уонча сыллааһыта тутуута саҕаламмыт таас хлебопекарня бары билэрибт курдук үп-ас суобуттан консервациялан турар. Оһон нэһилик нэһини киһиһинэн хааччы-

ыыны энчирэппэт туһугар бэйэбит территориябыт иһигэр (улууска) баар кыабы мүлчү туттумуоһун дьин эттиһипин бабарабын. Ол курдук аҕыйах сыллааһыта лесопункт улуустан кредит ылан тэһимит хлебопекарнята билгин таах турар курдук.

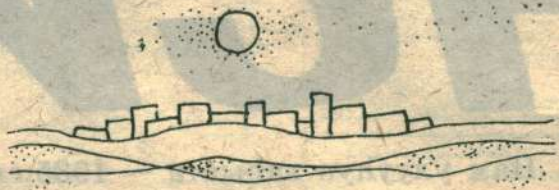
Мин санааһыгар, улуус администрацията дьаһал таһааран ту пекарняны улус-ба баланса быһыытынан биэрэр, улуус нэһилик нэһини киһиһинэн килиһип бөрө-

дууктаһыан хааччыны бигэ эрэллээх уонна туһалаах буолуо этэ. Ханнык бабарар тутуу, оборудование үлэһиттэр таах турдаһына эргэһэн-симэһийэн, сороһо алданыан сүтэн-оһон кэлин уһугар киһи сатаан туттубат буоларын бары билэбит. Оһон баһылык А. Н. Ядреев бу нэһилик нэһини хааччы-ыыһа олус туһалаах уонна сөптөөх суолу таба өйдөөн көмөлөһүө дьин эрэнэбин.

Эрэли кытта
Ф. ПРОТОПОВ.

ОЛОХПУТ ХАЙДАХ БААРЫНАН

Тыа сиригэр — таас дьизэ

Ус саастаах Машенька хос эбээтигэр кетэхтөрөн олорон, эбэтин сыллыр-ууруу, мырчыстыбыт сүүһүн, иэдэни мотобуна курдук илиитинэн имэрийэр-томоруйар. Кыра кийичээн эбэтин хайдах таптыан билбэт, киниэхэ кини эбэтин курдук көмүс миннигыс кини ама ханна баар үһү. Оттон эбээтэ ис-ийиттэн таптаабыт харабынан оботун хас хамсаанытын-имсэниитин сэрэммитин имэрийэр көрөр. Кинилэр бокуой эрэ буоллаллар сити курдук кетэхсөн, кырдыабаастаах эдэр бэйэ-бэйэлэрин таптанан, имэрийсэн-томоруйсан күннэрин барыыллар.

Дьэлиэй иккис кэргэнигэр олороро, бастакыта ыалдыан өлбүт. Дьэлиэй иккис кэргэнэ сүрдээх хабыстык сыһыаннаһара. Дьизэ үлэтин иһин-таһын, сүөһүлэрин бу оболор көрөн олорбуттара. Дьэлиэй оболорун кытта Ааныс. Онон Ааныс бэйэтин үчүгэйдик өйдүүр буолуобуттан ханнык да үлэтэн толлубакка барытын сатырҕа үөрэммитэ, кыратыттан ыраас чэпчэс тутуулааба, тугу тутуута барыта орун-оннугар түһэн барыта тып-тап буолан дьон харабар сөбүлэтэ көрдөрөр, ол иһин кэнники Ааныһы ыалтан ыалга былыдыаһа сылдыан араас үлэни үлэлэтэллэрэ.

Иппит аҕалара сурахтыын сүппүтүн кэннэ, иппит ийэтэ төрөөбүт дойдутугар Олуохүмэзэ көһөр. Онон эдэниэ Марыһа кэлэн Ааныһы илдьэ бараары кэлбитин, Ааныс эдэниини кытта барсыбакка, Тылгыныга төрөөбүт дойдутугар кэлэн, колхозка кириэн төһүү үлэнигэр буолар. Сайынын окко үлэлиир, кыһынын оҕунунан от-мас тийэр. Эр дьону кытта тэҥнэ мас кэрдиһэр, от охсор, от муһунуар. Туюх да үлэттэн толлон турбат, кини кыайбатаҕа — хоплотоҕо диэн суох. үлэттэн сылайан-элэйэн, сүрүбүлдьээн — туора турбутун олох өйдөөбөт. Ол иһин Ааныс колхозуга ытыс үрдүгэр сылдыбыта.

Бу хос эбээбит Харитонна Анна Петровна диэн, быһатын эттэххэ, кини барыта эбээ Ааныс диэн ааттыыллар. Эбээ Ааныс сымнабас сирэйдээх-харахтаах, кинини эрэ барытын хаһаанньттан эрэ билэр кинилин истиг мичээринэн көрсөн чэйдэтэр, кэпсэтэр, дьэссэ бараргар үүт, сүөгэй биэрэн ытыа. Хаһан даһаны ыарахан, кыһалбалаах олоххо олорбутун диэн сүгүрүбүт. хайдах олоххо олорбуккунуй диэн ыйыттааха бэрт сэмэйдик мичээрдээн эрэ кэбинэр. Үөһээ даһаны тыммат, санаарбаабытын да көрдөрбөт, сүрдээх саха кинитини тулуурадаах модьу санаалаах, бэйэтин тус кыһалбатын атын киниэхэ соннообот. Хаһан даһаны кини үгсэргэбитин, мөгүттэ сылдырын истибит кини суох

ДЬЫЛЛАР УОННА ДЬЫЛБАЛАР Улахан ОЛОХ ОЧЕРК

Эбээ Ааныс 82 сааһын туолан 83-гэр сылдыр уонна хаһан даһаны кырыйдым, быһынным- оһуннум, айакка диэбит суох. Оболорун, сиэнэрин кытта тэҥнэ олоххо үөрсэр, кырдыары билиммэт, үлэ-хамнас бөгө үөһүгэр сылдыар. Мин эбээ Ааныс туһунан дьонно-сэргэбэ кэпсэхпин бабарабын, хайдах курдук күөстээх-уохтаах, өйдөөх- санаалаах дьахталлардаах эбиһиптий, ханнык да быһыга- майгыга санааларын түһэрбэт, олоххо тардыһыылара күөстээбин, манньк дьахталларынан киэн туттуобун уонна холобур огостуобун диэн.

Бизир сайын Дьэлиэй Ааныһы акка мэҥиһиннээн эдэниин аахха Марыһа-лаахха күүлэйдии барбыттар. Ол сааһа Марыһа-лаах Үөһээ Бүлүүгэ олоороллор. Күтүэтэ Бүтүр ааттаах уус кини буолан дойдуттан дойдуга былдыаһыкка, ыгырыыга сылдыара.

Сэрин эрэ иһинэ, уот кураан буолан уот өрө туран, сир-дойдуу сиэн улахан күт сабаламмыта ол сыла Ааныс олох умнубат. Онон дьонно санааларын- оноолорун түһэрбэккэ биһир ньигыл кинилин үлэлээннэр, бэйэ-бэйэлэригэр ыал туюх ордуктаахтарынан көмөлөсүһүннэр, ол дьылы этэҥнэ туораабыттарын өйдүүр.

Ити кэмгэ силигини сиппит эдэр кыысаан бэйэтин тэҥнээбин көрсөр. Кыыс-таах уолу нэһилигин дьонно сүрдээбин сөбүлүү көрөөллөрө, иккини курбу курдук уһун сиһиниэс үгүөх-таахтара, дьүүһүннэринэн киниттэн эрэ кэрэлэрэ, кинилэри көрбүт эрэ кини хараба араһат, оннук намчы тутуулаахтара, быһылаахтара. Кинилэр сиэттиһэн иккиэн тэҥгэ хаамыстахтарына сир-дойду кэркэйиэн көстөрө. Иккиэн колхоз бастыг мааны хоһуон-хоодуот үлэһиттэрэ этэ. Төрөөбүт колхозун сайынгы үлэтэ үмүрүйбүтүн кэннэ, уоллаах кыһы холбоон ыал оҕоруохтааба, оннук кэпсэтии ыппыттары.

1915 сыллаахха Алын Бүлүү Тылгыны нэһилигэр Ньукуурун сааһа эдэр ыаллар Огдоочуйалаах Бүтүр кыыс оболонолор. Кыыстарын Ааныс диэн сүрэхтииллэр. Ийэтэ Огдоочуйа эдэр дьахтар оболоноот, аһыах хонон баран, сылгы тымныы быарын сиэн, сыыстаран өлөн хаалар. Эдэр аҕа тапталаах кэргэни аһытын тулуйбакка үһүс сылыгар аһарахтатан, ыалдыан өлөр. Онон эдэр ыаллар охоторун буруота умулуннаба.

Дьэлиэйдээх эдэнийдэригэр ыалдыттыр бирэмэлэригэр Дьэлиэй кэргэнэ, оболоро, хотону сүөһүтэ, дьизэтэ-уота туюх да орду-бакка бүтүннүү ымайан күл көмөр буолар. Түүн ымайбэт буолан дьон тугу да кыайан быһаабатах. Оо, дьизэлэригэр кэлбиттэрэ кини киниэхэ кэпсээбэт амьрыһын хартыһыната этэ. Дьэлиэй мань көрөн баран иһэрэн эрэ барбатаҕа.

Тылгыны нэһилигэр ыарахан күннэр турбуттара. ыал-ыал аайы ким аҕатын, убайын, быраатын, ким кэргэн таһаары сылдыар тапталаах доборун сэрни хонуутугар ыгыраннар дэриэбинэ биридэ кураанах-сийбит курдук буолбута.

Тыа сиригэр, дьизэ-уот туһута бытаанык барар сиригэр таас, толору хаачылылаах дьизэ тиксин-киһинэх эрэ барытыгар бэриллибэт үөрүү, дьол буолар. Манньк дьизини инбэлинттэргэ, кыамматтарга, эбэтэр улууска улахан өҥөлөөх, төрөөбүт улуустарын туһугар үйэлэрин тухары энкилэ суох үлэлээбит дьонно уо. д. а. биэрэллэр.

Быйыл үлэбэ саҕа кирибит 3 этэстээх, 27 квартиралара, толору хаачылылаах дьизэ соторутаабыта сылдыан, монча ыалга ыалдыттан ким хайдах олорорун, туюх кыһалбалаахтарын ыйыталастым.

Олохтоохтор бары да үөрбүттэр-көпүттэр, кыһалбаҕа ыларбыт кэмгэ, кырдыар сааска таас дьизэ олохсуйбуттарыгар тус-таах дьонно, улуус дьаһалтагыр махталлара баһаам. Ол эрэри ситриллибэтэх хоторуллубатах өрүттөр баалларын олохтоохтор кэпсэттилэр. Сылдыбыт ыалым бары кэриэтэ газ суобун, хаһан кинирэрэ биллибэтин туһунан эттилэр. Уонна уу тохтуу-тохтуу кэлэрин туһунан иһитиннэрдилэр.

Дьизэ хаһаайката, аатын этэргэн akkaастанна: «Ааннарым туттаахтара суохтар, раковина үчүгэйдик саалыбатах, кыһан ууну ыйга биридэ обортороллор, туалет унитана наһаа намыһах, ваннайга кафель сыһарыллыбатах». Үһүс квартира хаһаайыннара Корякиннар дьизэлэрэ сиһктээбин туһунан эттилэр. Бэһис квартирага олохсуйбут Козлова

А. А.: «Туюх да кыһалба суох».— диэтэ. Төрдүс квартира хаһаайыннара Самсоновтар радиоточка суобун, дьизэ аһыгар сүөһү мустарын дьизэ таһынаабы буочукаларга муһуулулубут бөбү олох ыраастаабаттарын туһунан эттилэр. Самсоновтар ыһаах сааһа көһөн кэлбиттэр. Пенсионерка Попова А. В. (16 квартира) квартиратын туһунан кыһалбаны манньк эттэ: «Дьизэ оҕоһулуубатаҕа элбэх, үк-сүн бэйэбит огостон кинирэбит, кэлэ-бара сылдыбыт, үчүгэйдик олохсуйа иликпит, газ киллэрэллэрэ кэлбиттэр дьизэ баҕалаахпыт»

11 квартира олохтообо Обутов И. Е., сэрни ветерана: «Бу дьизини комиссия үчүгэй сыһаҕа туппунуу, баконига таһсар ааным туннугун өстүкүлэтэ алдыаммыт, күлүүһүм тыла суох буолан бэйэбит заммок атыылаһан олортубут, дьизэ туугуутун кэниттэн бөх-сыыс хомуулуубакка хаалар хаалбыт, уу турбалара бүрүөһүнэ суох аһаҕас тураллар».

26 квартира хаһаайката Кириллина М. Н. пенсионерка, үөрэ-көтө көрүстэ: «Манньк ыарахан кэмгэ биһиэхэ квартира биэрбиттиригэр махтанабын, кыра итэбэстэр бааллар, холубунак бөгө, туалет үлэлээбэт, бакон аһа таһа суох. ааннар, туннуктар туттаахтара суохтар, ол да буоллар бачча дьизэ тиксибит дьон хайдах эмэ гынан огостон олоруохпун». 25-с квартирага эдэр ыаллар

Аммосовтар олороллор. Көһөн кэлбиттэрэ ий курдук буолбут. Эдэр кэскиллээх үлэһиттэргэ квартира бэриллибитэ санааҕа да үчүгэй. Дьизэ хаһаайына Михайлов Иванович, Ис дьыала отделын үлэһитэ газтан ууттан ураты атын туюх да кыһалбалаа суобун туһунан эттэ. 22-с квартирага тыл ветерана Афанасьев М. К. олорор эбит. Олохтоохтор утуулар хосторунан уу тэстэрин эттилэр.

Тыа сиригэр усулуобуйатыгар, үлэ-ас кырымчык кэмгэр бу дьизэ үлэбэ кинирбитэ дьонун дьыала. Улуус дьаһалтата эппит тылыгар турбута кэрэхсэбиллээх. ол эрэн аһары да европейскай отделканы кыайбатарыт, баар да матырыйалларынан дьып-дыап тутан, саҕа дьизэбэ кинирэ дьону эбии ороскуокка тэппэккэ оҕоро үөрэниэхпитин наада. Мин санаабар, сакаасчыт, улуус дьаһалтатын инвестиционнай тутуу управленета (нач. Корякин Д. Г.) бэдэрээччиттэн, күннээх Арменияттан сылдыар туттааччылартан үлэ хаачыстыбатын иһин ирдэбили толору туруорбатаҕа дьэҥкэтик кэстэр. Кыаллар да суолу (аан туттаахтара, бөх-сыыс хомуулуубатаҕа, баконнаа ааннара сабыллыбаттара уо. д. а.) барытын рынок ыарахаттарыгар сиһгээн куютуна сырыттаһынына хатыланан бара туруу турдаҕа уонна уу, газ боһпуростарын бастакы хаһыгары кэтэспэккэ сылаас күннэргэ ситэрэн кэбинэр ороскуот да өттүнэн ордук буолуо этэ.

Көһөн кэлбит ыаллар ондуларын булан, уопсай күөстэрин, сүбэлэрин холбоон бу улуус кинигэр хабыллар-хаба ортогугар турар дьизэ ис-тас өттө түп-сар дьизэ буоларын өрүү көрөистэ сылдыалларыгар бадыраам этэ.

В. РЫКУНОВА.

Эһиги көмөбүтүнэн ЫЛЛЫМ

Ыам ыйыттан саҕалаан сана 27 квартиралара дьизэ көһүү салҕанан бара турар. Икки ый иһингэр ыаллар сорохторо мистэһэлэрин булан, ким төһө кыахтаабын чугас аймахтарын, дьон доһотторун кытта үөрүүлэрин үлэлэстэн үөрдүлэр - көттүлэр.

Ол курдук биһиги дьизэ кэргэн үс хостоох, кини-куоп, барыта оҕоһулуубут дьизэбэ кинирэммит үөрүүбүт муура суох.

Эн аангар алдархай ааннаатаһына оно биллэр, эн хайдах олоҕу олорон ааспытың, эн хайдах дьин чачы доһоттордообун, 6 сүлгүһү өйөбүл күүһүнэ сэргэни көрсөн, аалсан аастыбыт. Үтүө-мааны санаалаах, майгылаах, үчүгэй

дьон көрсөллөрүгэр дьылбабар махтана саныбын. Ол быһыгар биллэн турар араас хос санаалаах, чыгараас татым өйдөөх, сиһгэ-туомна сөп түбэспэттик, бас-баттах тыллаах- өстөөх дьон көстүтэлээн аһаллар. Оннук дьону бэйэбиннээбэр ордук аһына саныбын. Эмнэ бэйэм курдук дьоло суох сордоохтор буоллактара. Онон аһынаргар эрэ тийэбин уонна түргэнник умнууга хаалаллар.

Утүө дьон хаһан даһаны умнуулубаттык эн өйгөр-саныбар, дууһабар хатанан хаалаллар. Оннук дьон элбэх. Кинилэр баһыйар буолаллар биһиги курдуктар олоххо тардыһан, өлөн-охтон биэрбэппит. Биһиги эмнэ хаһан эрэ толору хаачылылаах үчүгэй олохтоох, икки өттүттэн үлэһитин сөбүлүүрү, үлэ туһа диэн охтубут эдэр ыал этибит.

Кини күннээх, балык ыамнаах диэн саха өһүн хоһоно баар. Мин үс обололоохпун. Онтон биридэрэ эмит хаһан эрэ хайа эрэ кыһалбалаабы абырыыр, тирээ буолар күннэрэ үүнүрүбэ. Оннук олох уста тураар. Мин бастакы сылларбар манньк үйэм тухары үлэни кыайбат, инбэлиит буолуом диэн санаабар оустарбат эһим. Наар үчүгэй буолам мин түргэнник үлэлиэм-хамсыам дин санырым. Дьылба-хаан эн санаан хоту буолбат эбит. Медицина 6 араас эмчиттэр, санаа, төгүрүһү өйөбүл күүһүнэ атаһар турбулар, оболонастарын- саптарын бэрийэр

буолбулар оно да улахан махтал буолла.

Түгэнинэн туһунан биһиги дьизэ кэргэнгэ 6 сүл тухары күөс-көмө, өйөбүл буолбут үлэлээбит тэрилтэбэр, оҕом үөрэнэр Намнаабы педунилище коллективгар, директор В. П. Ивановка, З. П. Поногова, П. П. Васильевнага, С. Т. Васильевнага уо. д. а. убаарабат махталбын тирээбин. Махталбын тирээбин мин доруобуйам туһугар кыһаллар медиктарбар терапевт Е. А. Шестаковага, терапевт Н. В. Сметаннаба, хирург И. К. Семеновка, хирург А. Н. Корниловага, невропатолог Е. Г. Дьяконовага, бары улуус балыһатын хирургическай уонна терапевтической отделение сиһстэрэлэригэр, тэхуэлэһиттиригэр. Махтанабын «Сүһал көмө» үлэһиттарын амарах- сылаас сыһаннарыгар.

Бу дьизини ыларбытыгар туруорсубут К. Е. Сивцевкэ, М. С. Макаровага, НПУ директоругар В. П. Ивановка уо. д. а. атын биһигини өйөбүт, дьизини, утуу үлэрэр комиссия бары чилиһиниригэр махтанабын. Махтанабын биһиги дьизэ кэргэн кыһалбатын, үөрүүтүн тэбис-тэҥнэ үлэлэстэ сылдыар саамай чугас, истиг дьүөгүбэр В. И. Гуляевага уонна социальнай харалта үлэһиттиригэр Н. Г. Пермяковага, А. Я. Сивцевага, Бабаарыын бар доһоморбарыгытыгар сырдик халлааны, дьолоох олоҕу, ыстаал доруобуйаны.

М. ОСИПОВА, Нам.

Салгытын 4 стр. көр.

1997 СЫЛ — М. К. АММОСОВ СЫЛА

Дьонун сорук суолунан

(Иннин 81 №-гэ көр.)

ХАННА БАРДЫН?

Ардахха баттаттыбыт. Силбиккэ балаакка туруоран утуян туһаммаккын. Түүннэри айанныырга сөбүлэстибит. Мин кээнжикбин. Сөботох иһэбин. Дьонум быһаарыммыттарын уларытаҥ аара суол кытытынаабы дорожнай учаастак хонтуоратын толгуйан хонон сыннаанарга санаммыттар. Осетров Ю. С. миингин онно туорааары кэтээн туран далбаатаабытын көрбөккө үрдүк хайаны өксөйбүтүнэн барбыппын. Испэр таас үрэххэ түспөккө муостаны таба тайаммыппар махтанабын. Нагорнай дабаанын оройугар тийиһибэр эмискэ Юрий Сергеевич кэниһиттэн ситэн кэлэн иннибэр хорус гынна.

- Ханна бардын?
- Хайдах ханна, Москваба, — диэбитим көрдөөх кэпсэлгэ кубулуйбута.

СОБУРУУ КЫРАНЫССАБА

Бам тутуутун үгэнэ. Модун техника арааһа дэлэйдиһтиэстэр, тибиллийэр. Сис хайа арҕаһыгар саргылаах Сахабыт сирин чэрчэ бэлэстэ — үс сүдү сөргө. Бу күөн көстүүтүгэр хаартыскаба түстүбүт. Видеоаппаратты тутаттан туораабыт. Билигин этэллэринэн СНГ суолунан ааттанар гравий кутууунан саҕангытыгыҥа, көөрөттүбүт асфальтынан лигиттэринигэ тиир да тулуйбатын эппитинэ-хааммытынан билбиппит.

ЫСТААЛ ЫЛЫКТАНЫ

Большой Невер Сковородино станциятыгар тийиһигинэн кэллибит. Салгыы сыралаһарга суол суох буолан соһутта. Бу дойду хорук орозо тимир иһлээх ыыр. Сайынын массыына суола бастарыттан кыһаллыбаттар. Автотранспорт айанын атлаһыгар кыһынны сырыы дьурааламмыт. Биер вагону эттээн аһар эшалонга холбонубут. Поезд бинни-уһа келэ сыбытыыр ылыктаах Чита уобалаһын Карымское станциятыгар сүөкэниһит.

ДОСААФ БЫЛААБЫНАН

Айаммыт биер дойдулаахпыт М. К. Аммосов 80 сааһын туолар юбилейин көрсүүнүгэ анаар. Итиннэ сөргө өктөөп өрөбөлүүсүтэ 60 уонна ССРС-ка ДОСААФ тэриллэбитэ 50 сылара туолууларыгар диэн эби мэгэниһтиэх. Онон туһанан куораттарга кэллэхпитинэ уобаластаабы ДОСААФ комитеттарын базаларыгар түһэн абыранабыт. Командирбыт Осетров Ю. С. коллегаларын кытта көпсөтөн ханнык эмэ да буоллар саппаас чаас булан айгыраабыт аттарбыт тыннарарын үһатабыт.

КУРДААҤЫН КУБУЛУБАТА

Чита уобалаһыттан ыла Саха сирин бензинин талонунан заправканы сатамат диэн буолла. Поеһунан (курдааһынын), уратылаах үһү. Талону уларыттары балай да сүүрү-көтө, сүпсүүрү сатаатыбыт. Туһа тахсыбата. Онон республикатаабы ДОСААФ дэлэйдик биэрбит кумаабы талона таах хаалла. Намын Наммыт сирин тэрилтэлэриттэн, хаһаайыстыбаларыттан бары көһүтүллэр уонна көһүтүллүбэт ороскуоттарга уруккунан 7 тыһынча солкуобай хомуллан туттарыллыбыта. Бу суумматтан харчытыгар утах уматыктанан, оҕунуох дуйданан салгыы сизлэрэбит.

БАЙБАЛ КЫТЫЛЫНАН

Читаттан Бурятияны курдаттан быдан былыргы үйэлэргэ өбүгэлэрибэр олорбут улуу Байбалларыгар кэллибит. Кэрэ үрдэл очуос тулаһыннаах кытылыгар хаартыскаба түһтээлэтибит. Байбалы батыһа эргийэн Иркутскай уобалас сиригэр киирээһин. Суол асфальт хактаах өттө биһининнээбэр элбэх. Ол эрээри гравий кутуу баһыйар. Сайын буолан быһылаах сүрүн үөстэри сабыталаан оноруу-өрөмүөннээһин ытыллара дэлэй. Туруур-төгүрүйэр көдүлгэхтээх эргирдэргэ муһан ыйыталаһы, сүтэрсэн көрдөһүү да тахсыталаһыр.

УЬУН АРДАХ АННЫНАН

Иркутскайга хонон-өрөөн баран Сибиир сирин сикситинэн уруккута хаатырга-хабала хандалагы халырбаабыт аҕай ылыгынан батабыт. Красноярскайы туһаайабыт. Эр өтөр буолбата, тохтоло суох ардах сүккүйдэ. Халлаан най хара былыта ханан да ыйданарбат, тыйыстыһына сымнаабат. Балаакка туруоран туһаммаккын. Үөһөттэн уу, аллараттан уу. Онон бара-бардыгынанатат турарга, сүүрдэ-күлүгүлдүтэ үлүмнөөргэ эрэ тийиһин.

ҮРГҮЛДҮ КҮТТЭРИИ

Күнэ-түүнэ биллибэт үлүгэр. Хата бу чалбаһынн ыһылланныгыга бадараанынан бырданалатыгыга көлөөскөлөөх көкөттөрүбүт мотуордара тумуулаан сөтөлүбэттэр, мундуйдаан хахсыбаттар. Багыллан батычачахтаһын да суох. Төһөтүн да иһин суолбут нуура, чинди чэрэ гравийдаах кумааһын дьппиинтиллэн оһоһулуннаба.

БАЛЫКСЫТ КӨСТҮҮМЭ

Хатырыктаҥ атааралларыгар Максим Кирович Аммосов аатынан совхоз парткомун секретара Бугаев Н.Ф.

эрэһиникэтиги ыстааннаах курткалары бэрдэрбитэ. Кини манньк уһууктаах үһүн ардахха түбэһиэхтээхпитин биллээ-сэрэйдэ. Николай Федорович барахсан муора балыксыттарын самырга сыйыбат хаттык таһаһа сиктэн-силбиктэн хатаһалаан хаххалаабыта.

АБЫРАЛЛААХ ҮТЭЭН

Ардаһы анныһа үргүлүдү күлүгүлдүтүүтэ сһа сыдһаанар сыра-сылба быстан, эт эмэнэр сһиэ-сһэбэс эһтэн иһиннэ иһиннэн, онно куоһаһнаан оһтор-оһдолуһар куттал суоһаата. Тимир суол кытытыгар разьезд үлэһитин дьэтигэр түбэһитбит. Хатаһыннаах. Хайыаһпыты, күлүүһүн сһыйдыбит. Оһоһун оттон дьэ киһилиһи утуйдубут, куурдубут.

ҮТӨ ДЬОН ӨЙДҮҮР

Сарсыһытыгар ардах аһтан күн көстүбүт. Биһиги да сыннаһан сырдаһан турдубут, чэбдигирэн чэмэлийэн кэллибит. Таһырдыа уот оттон күөстэһэн чэйдии оһордубут. Теплоһуһунан тимир суол үлэһиттэрэ кэллилэр. Бастаһан дьэһэлэригэр киирэн оһорудованиеларын көрдүлэр. Тусх да тытыһылыбатаһын быһаардылар. Хаһаайыттар кыһыһа-кыбдыһырын барбатылар. Кыһалһаттан мунур үһука тийиһин хоммуһитун өйдүүр үтө дьон буоһан үөртүлэр.

ТОМСКАЙГА ТУОРААҤЫН

Иркутскайга, Красноярскайга М. К. Аммосов сыдһыталаабыт суоһа-һиһе балай да суруллубут буоһуһа Томскайдааһы оһоһо оччо биллибэт. Онон бу куоракка таарыйы быһааммытыгар баар. Транссибирь магистралыттан салаллан быһа ырыһан хоту бардыбыт. Суол буор томтотуулаах. Ардахха алдыһан таах оһоруоһа сөһ. Хата бу дойдуга үһунуок кураһнаабыт. Биер ханнык эрэ үрөһи хаһтаһай баржаһа тизлэн канат быһан тардыһан туорааһыһын өйдүүбүн. Онугу сһии иһиннээһи кииһэһэ көрөрбүт.

КЫРДЫГА БЫҺЫЛААХ

Ардаһа Сибиир намтал нуура, маһа-ото хотугулуу. Эһиэ-сэһиэ биһиги Никольскайбыт уонна Якутскайбыт таһыһааһы Марха урукку көстүүлэрин санатар эргэ бөһүөлэктэри аһыталаһыбыт. Биер оннук дэрэһиһи таһыгар тоһтоон оһурдһаннааһыбыт. Эдэр киһи И. Захаров канистрга уу аһала атһанна. Оһуор ойоһоһугар оһорор иһки эһээһинтэн хоһуодһаһы һийппыт:

- Откуда малый?
- Из Якутии.
- Не ври.

Оттон биердэһтэрэ коляска сһийэһтигэр айан маршрута суруллубутун өйдөөн көрбүт:

- Кажись вправду говорит

ТИГИЛЭБИ ЧЭРДИТИИ

«Урал» мотоцикл көдүһөһтин спиһата кыаһын, ыйаһынн тулуйыт. Онноһор дһиэ таһыһааһы эргимтэһэ быһтар. Бу кэбирэх өрүтүн эрдэттэн билэр буоһан аһал бэйэ онгоһуу күлүүстээһит. Комплект гһиэһи чһигэтэрэ мөлөх, тардыһын кыаһыт. Саһа спиһа көстүбэтэһэ. Көдүһөлэр тарбахтара быһыталаһан сһигэр-кутталланнар. Атаһын быһа аһаларыт сһэрһиһэн үктэһиһини дутуһан айаныһыбыт. Хата Томскайга спиһа көһүнэ. Дэлэйдик пачканан ылыбыт. Эһсө мантан эһиэ дефиһитһинан аатырар шиһалары буллубут. Онон көдүһөлэр эһитһин саһа этэрбэһтэһиилэр.

ОХСУУУЛААХ КЭМ ҮГЭНИГЭР

Саһа саарыһа, Нам ааттаһа М. К. Аммосов сыдһыбыт ыһра төһө да туман буоһубут хонуктар тумуларын кэтэһэр хааллар сарданата сһиптэх. Кини В. И. Ленин быһаччы дьаһалын толороһи Сибииргэ граждһанскай сһрии саһана Колчак фронун туораһан Томскайга олоһтооһ патриоттары кытта сибэһи олоһтообут суоһа-һиһе көһүнэ. Эһсө ол туһунан маһнааһы издательство таһаарыт киһигэһтигэр суруллубутун буллубут.

ТУС СОБУРУУ

Сир Сибиир Ийэбит биер сүрүн культуруһа, промышленнай киһиттэн Хотугу Қазақһтан уобалаһын туһаайыаһа сөһ этэ. Ол эрээри биһиги историктарбыт М. К. Аммосов Петропавловскай куоракка обком секретарынан талыһан таһаарыһлааһык үлэлэһит кэһин сөһүн чһичийбиттэр, чуолкайдааһыттар. Онон Томскайтан тус собуруу Новосибирскай диһки түстүбүт.

УОТТАН БЫҺАНЫ

Альберт Павлов биер сарсыһарда эрдэлэһэн мотоциклин көрбүрээһтири регулировкаһаһан онгоһто таарыйа чэй өрбүтэ. Дьэ, туран аһаһан уонна айаныһа этибит, диһиһыкһатар. Сылаабыт баттаһан эһсө да утуһа түһөһлүтүн баһарабыт. Эһискэ бензин паара эһтэн мотуоругар төһөн өрө түллэр, хаһыы сатарыйар. Биһиги бары тэһтирэгэһэ тэһтэриһитти суһбу ыһтанан тураат, ким тугу булбутунан, туһпугуһан кыһыһыт уоту саһыта оһустубут. Бу соһуччу алдыбыт күлүмэхтэһини тутта уһарыһпатааһыт буоһлар биер чулуу аһыт алларыһан сырыһыт быһтара, сырыһптанара чаччы.

1977 сылааһы мотопробег кыттыһааһа
А. НОВГОРОДОВ.

(Салгыта бэчээттэһиэ)

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

Талааннаах дьон этилэр

Киһи барахсан олоһо Одуһ Хаһтан тутулукутаах, Дьылба Хаһтан ыйаахтаах диһллэрин киһи бу кэһин кэмгэ итэһиһэх курдук. Ол курдук соһолох тохсунһу ыйга Партизан нэһилиһин үс үтөкэһ дьонноро ағыһах хонугуһан быһсаһан күн сириттэн барыттарын туһуһан хоһолтоһоох сураһы истэн соһуһан эрэ хаалһытым. Бокуонһуку-

тары үһуөнэрин да бэркэ билэр этим. Хойугаһан истэмһиһ тииһэх суолларыгар атаарһысбаһаһым. Онон киһилэр тустарыһан хаһыат нөһүө аһтан аһарыаһын баһарабын. Олег Иннокентьевич уонна Михаил Иннокентьевич. Сивцевтэр убайдыы-бырааттыы биер ийэттэн төрөһүбүт дьоннор этилэр. Аһалара сһрингэ баран өлөн тулаһаах хаа-

лан кыһалһааһыт иһтиһиһиттэр. Олег Иннокентьевич дэһиттэр талааннаах киһи диһтэххэ бука сыһа буолбата буолуо. Эдэригэр бэртээһэй ырыаһыт, үһкүүһүт этэ. Аһы туран уран тарбахтаах уус, художник. Ити гыһан бараһ киһи талаһна үһулуһу драматическай жанрга аһыллара. Нэһилиһек драмуруһуһога туруорар араас кэмһиһ дээх спектаклларыгар киһи куруук сүрүн оруоллары оонһуура. Бэйэтин оонһуур оруолларыгар иһ-һиттэн киирэн, көрөөччүлэри итэһтэр гыһна оонһуур дьоннорун образтары аһыйара. Ол курдук элбэхтик Суорун

Оһолоһон «Аһаалыгар нууһча Александр, Неһуһтэроө «Куһаһан тыһыһыгар» Бырдааһаһ, Иван Гоголев «Наара суоһар» Баачыка образтары итэһлээһтик аһыйыта. Михаил Иннокентьевич эһиэ сүрдээх актыыбыһнай позициялаах, нэһилиһеккэ ууе-уран самодетельность эһиэ биер актыыбыһнай кыттыһааһа, бэртээһэй ырыаһыт, драматическай спектаклларга эһиэ бэриллибит оруоллары итэһтиһлээһтик толороһ киһинэн биер дойдулааһтарыгар биллэрэ. Эдэр сааһыгар совхоз биер төһүү үлэһит этэ. Шаһаров Василий Васильевич эһиэ айыһбаттан

тартарыһлаах артист талаһнаах киһи этэ. Ол курдук Эриһик Эриһтин «Суоруһа суоһламмыт» драматыгар Акаары Мэхээс оруолун бу кырдык да аар-акаары киһи сыдһар ээ дэһиһэх курдук иһиһиттэн ийэһи бүүе-бүтүүһи бэйэһиһин оруолугар киирэн аһыс профессиональнай артиһтартан итэһлээ суоһ оонһооһута. Дэлэһэ даһаны дьон иһи кэһиттэн үгүстүк киһини оонһооһубут оруолунан Акаары Мэхээс дьэһтэрэ дуо. Итиннэ таһыһан Василий Васильевич «Дьурул» хоһус наһоднай ансамбльн биер актыыбыһнай кыттыһааһа, бэртээһэй чабырбах-

сыт этэ. Бэйэһиһин оһолорун талаһыһаһар үһуһэһра. Ааспыт сыһа оһо саһын иһтиһлээһитлэрэ төрөһпүтэһин кытта биергэ толорбут коһтердарыгар киһи иһки кыһын, биер уоһун кытта толорбут чабырбахтара улууска хайһанан, улуус ууе-уран самодетельноһын коһтердарыгэр Дьокуускайга кыттыһыттарыта. Олоһ суолуттан хоһолтоһоһуку туорааһыт бу үс үтөкэһ дьонноробут сырдык мөһсүөннэрэ биһиги өйбүтүгэр-саһааһытыгар өрүү хаалыаһтара. **Е. СТРУЧКОВ,** М. К. Аммосов музейн научнай соһруһиһа, Дьокуускай.

Аанис төһө да хатыгырын иһин сүр күүстээбэ, кини кыраатытан үлэбэ эриллэн улааппыт буолан, ханнык да үлэттэн ингэн-толлон турбатаба, шахта үлэтин таһынан курууска сылдылар. Кинини кытта Таатта кыһа Маша дин сылдыһара. Кини сүрдээх төрөлкөй доруобай, күүстээх кыыс этэ. Иккиннэ кэхсүлэригэр ыгыр курдук огостубуттара, онно 50 киһилээх бурдугу, саахары иннинэрэн кэбистэхтэрин, таах куруустуулар, киһилээбэттэрэ. Куруустаабыттарын иһин хамнас аахсыбытын, ылбытын өйдөөбөт, ол онугар того-хана кэмпиэт, бичизиньэ сиңиллэрэ. киһэ айы эттэх минн иһэрдэллэрэ уонна кырылаах ыстакаанынан ортотунан ууламмыт испир биэрэллэрин, кини биригэ-дыниригэр биэрэрэ.

Сангаарга шахта үлэти сырыттабына, доборо өлбүтүн туһунан хара сурга кэлбитэ. Эдэркээн саха уола сэри кэнииттэн ыл буолан алаһа дьэуотун оттуан торбо буруотун унаартара тохтоото ити. Онтон ылата Ааниска күндьыл харанарбыта, ону көрөн бэйэтигэр Ааныны 60-чалаах сыгыры сымнабас, улахан, төрөлкөй, модьутабы көрүннэх нуучча курдук кырдыбас киһиэхэ сыбааттаан холбообута. Аанис шахта кини бөбө күннэгэ кэриэтэ өлөрүн көрө сылдьар, ол иһин тыһынаах хаалар бааттан Харитонов Ньюкулай Дмитриевич дин кырдыбас киһиэхэ эргэ тахсыбыта.

1946 сыллаахха Аанис тохсунуу ыйга оболонор, аан бастаан ийэ буолар долу билэр. Кыһынын Сангаарга кыстаан баран, сайынын обоньор Намига

учуутал кыстаахпын, суруйааччы күтүөттээхпин дин Намга көһөн кэлбиттэрэ, алта-сөттө ыйдаах кыстарын көтөхпүтүнэн.

Ол сабана обоньор кыһа аах Партизан оскуолатыгар үлэти ололорло. Кинилэр бэйэлэрэ кыарабас бабайытык ололорлорун көрөн, Аанистаах Никольскайга көһөлөр, манна Аанис

ДЫЛЛАР УОННА ДЫЛБАЛАР Улахан ОЛОХ

Инин 2 стр. көр.

ныс Ленин аатынан колхозка кирэн фермага үлэтир. Никольскай сирин-уотун дьонун-сэргэтин сөбүлээтэ, хас да ыл буолан дьукаах ололорло, төһө да кыарабастык ололорлор бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөсүһүн, хардарыта оболорун көрсөн, бэрт эйэлээхтик ололор-буттара. Билигин Аанис Никольскайга Ленин аатынан колхозка ыаньыксыттабыт сылларын тохтутаар бар да күндүтүк саныыр.

Кини колхозка 25 сыл устата, пенсияга тахсар дини үлэлээбитэ. Хас биридэн ыаньыксыт 15-ти ынабы көрөрө, күнгэ түөртэ ыылар, кыһынын бэйэлэрэ аһаталара, уулаталара, барыта илии үлэтэ этэ. ынахтарын саабын бэйэлэрэ

курдьэллэрэ, ынахтарын төрүүбүн бэйэлэрэ көрөллөрө. 15 ыйрдыт этэнигэ кыстаан таһаардахтарына, борооскунан бириэмийэ ылаллара. Онтон Аанис сыллата борооскунан бириэмийэлэнэн дьонун, обоньорун кыһынын ааһан эмиэ сүөһүлэбитэ. Көлөһүннэрин күчүн дохуотунан аахсаллара: этинэн, арыһын, бурдугуна. Онтон Аанистаах ордуна эттэрин, арыһыларын атыһаан харчыга кубулу-тан таһналара.

Күһүн отонноон эмиэ харчы огороллор. Ынахтарын ыамын быһыгар бурдук тардан, лэппиэскэ огостон сиңиллэрэ, оболорун көрө-истэ, дьэтин-уотун сууһа-тарыы сылдьан Аана быыс булан истэнэрэ, бэйэтигэр истэнэрин таһынан атын дьонго эмиэ истэнэр. Онтон күнгэ бокуой буолбата. Ол эрэри сыйлайбытын өйдөөбөт, ону өл-тот сылдьар буолан буолуо дин билигин Аанис саныыр. Аһынан хаһан да быстарбатахтара, остуолга сылаах эт, арыы өрүүтүн баара. Онтон Сангаарга аччыктаабыт сылларын санаатабына, манна байылыат тот олобо этэ. Бэйэтэ сыгыры сымнабас, аһыах санаалаах, наһаа көнө буолан дьонго-сэргэбэ сирдэр-бэтэбэ. Сыллата өлгөм дохуоту аахсарын таһынан, харчынан, таһаанынан сабынан бириэмийэлэнэрэ. Кинини кытта тэнигэ бастык ыаньыксыттарынан үлэлээбиттэрэ Павлова Маайа уонна Шадрин Настаа. Бырабыллыһа бэрэсэдэтэ-линэн Шадрин Уйбаан дин сүрдээх сымнабас, дьон оло-бун өйдүүр киһи үлэлээбитэ.

Аанис Никольскайга кэлэн икки кыыс оболору төрөппүтэ, онтон улахан кыһын кэниинээби кыыс оло-

ро оҕо буолан баран, ыл-дьан өлбүтэ. Обоньоро 1962 сыллаахха ылдьан өл-бүтэ. Онтон ылата Аанис кыргыттарын бэйэтэ улаа-тыннарбыта. Оболор кыра-ларыттан ийэлэригэр көмө-лөһөн, дьон кыһалбатын өй-дүүр үлэбит бэртэрэ буолан тахсыбыттара, иккиннэ би-лигин детсад үлэнигэр, улахан кыһа үс оболоох бэйэтэ эбээ, кыра кыһа алта оболоох эмиэ эбээ буолла. Онтон эбээ Аанис соботох бэйэтэ икки нарын намчы кыһытанан, тобус сиңинэнэн, икки хос сиңинэ-нэн дьонун ыл буолла, өс-сө да инникитин ууһуо-тэ-нийэ турдаба.

Эбээ Аанис улахан оло-хо олорто, эдэр сылдьан хоһуун үлэтинэн өрүүтүн холобурга сылдьара, кини ити үлэтин кэрэһэлиир эл-бэх Бочуотунай грамота-лар РСФСР, Саха сирин тыатын хаһаайыстыбала-рын министерстволарыттан уонна РСФСР тыатын ха-һаайыстыбатын министрест-вотыттан «Отличнику соци-алистического соревнова-ния» дин знак бааллар. Сэтинни ыйга 1954 сыл-лаахха Нам оройуонугар тыа хаһаайыстыбатын быыс-тапкатыгар кыттан, чем-пион ынабын кытта хаар-тыскаа түспүтэ.

Билигин эбээ Аанис 82 сааһын туоллар да, бэрт сэргэх көрүннэх, сиңи-рин итинэн, аны хос сиңи-нэрин кытта бөбөйдөһөр дьоллоно. Сүрдээх ыл-дыттыгын сымнабас. Эбээ Аанис ин-никитин даһаны миннигэс чэһинэн, кэрэ көпсөһүннэ дьону бэйэтигэр угуя тур-дун дин алгыам этэ.

Зинаида ТИХОНОВА, Нам с.

ИДЬО ИНИТИННЭРЭ

Ыр буруйу огоруу аччаата

Бэрилинэ. Оперативнай быһылы-майгыны бигэрэтэр сылтан буруйу огорууну утары охсунууну күүһүрдэр туһуттан, наркоманияны, сааны-сэби сокуона суох эргинэри утары, обществога куттада суох буолууга, суолга сэрэхтээх буолууга, баһаары утары уонна буруйу огорууну арыһы бырыһыан үрдэтэр, административнай практиканы күүһүрдэр сылтан улуус территориятыгар 1997 сыл бастакы агарыгар 11 комплекснай-профилактической операция ытыллына. Бу операция-ларга УИДьО-лун бары сулууспалара, ОГПС кыттыны ылбытара, элбэх техни-ческой уонна транспортной средстволар сыйыарылы-гытара. Операциялар тү-гөннэригэр, профилактичес-кай задачалары быһаарыт-тан ураты, алта буруйу огоруу арыһылыбыта уонна элбэх сокуону кэһин булу-лубута.

1997 сыл агарыгар Нам улуунун территориятыгар 107 буруйу огоруу тахсы-быта бэлиэтэнэ. Былырын 114 этэ. Буруйу огоруу ач-чаһынын бырыһыана 6,1-гэ тэннэстэ. Ис Дьыала орган-нарын үлэлэрин сүрүн көр-сөһүнүнэн буруйу огоруу арыһыны буолар ол 91,4 бырыһыанга тэннэһэр.

дөрүүтүнэн буруйу огоруу-ну арыһыны буолар ол 91,4 бырыһыанга тэннэһэр.

Ыр буруйу огоруу уопсай ахсаанын аччатыны 1,6 бырыһыан ситиститбит, ол иһингэр өлөрүүнү 50 бырыһыан, күүһүлээһини 50 бырыһыан, үөрүүнү 25 бырыһыан, түөкүнээһини 10 бырыһыан, автоматотранспорты уонна аһааны 66,7 бырыһыан.

Урукку курдук государственной, чаһынай уонна онтон да атын суопсуһаһы уоруу аймаһыны үөскэтэр, кинилэр үрдээһиннэрэ 7,3 бырыһыан буолла. Базалар-тан, маһаһыаннартан, ыскы-лааттартан уоруу ордуу улахан аймаһыны таһаарар, бу 133,3 бырыһыанга тэн-нэһэр. Дьон квартиратыттан уоруу 37,5 бырыһыан. Ман-нык буруйдары арыһы 81,6 бырыһыанга тэннэһэр.

1996 сылы быһа уонна бу сыл агарыгар ИДьО сэрэтэр-үөрэтэр сулууспалары күү-һэ саастарын ситэ илэк обо-лор буруйу огорууларын туоратыыга туһаайылыбы-та. Бу үлэбэ улахан көмөнү саастарын ситэ илэк оболор комиссиялара, оскуолалар педагогтара уонна төрөспүт-тэр көмөлөспүттэрэ, элбэхтик көмөлөспүт Нам 1 №-дээх орто оскуолатын бэлиэтнэби бабарыллар. Оболор ортоло-ругар буруйу огоруу 21,6 бырыһыан түстэ.

Хаһыат аасыт субьотатабы нүөмэрэ техническэй биричиннэн кыйаан тахсыбыта.

Итирик туруктаах сылдьан буруйу огоруу ахсаана бы-лырыныгыны кытта тэг ба-лаһыаннаах. Обществен-най мистээбэ буруйу огоруу 25 бырыһыан түстэ, онтон подростоктар уулуссаба бй-диз сылдьан буруйу таһаар-рылары 20 бырыһыан үр-дээтэ. Буруйу огоруу бу көрүннэригэр сэрэтнэгэ биһи-ги общественной формиро-ваниелартан улахан көмөнү күтүбүт.

Араас сокуону кэһинилэр иһин 1586 киһи административнай эппиэтинэскэ тарды-лына.

Онтон буруйу огорууну нэһиликтэринэн ылан көр-дөххө маннык: I Хомустаах-ха 5-тэн 8-ка диэри, Никольскайга 1-тэн 7-бэ диэри, II Хомустаахха 1-тэн 4-кэ диэри, Искраба 0-тан 5-кэ диэри, Модукка 2-тан 6-ба диэри, Арбыннга 0-тан 2-гэ диэри.

Гражданныр бырааптары-гар уонна достоинстволары-гар убаастабыллаахтык сь-һааннаһы, сокуону туту-уу — бу быраабылалары хас биридди сотрудиик бэй-этин үлэтигэр тутуһоох-таах.

М. ПАВЛОВ, ИДьО начальнига, милиция подполковнига.

Таптыыр көргөһүм, аба-быт Никольскай олох-тооҕо
КОЛМОГОРОВ
Дмитрий Николаевич соһумардык өлбү-түнэн чугас дьоммуту-гар, табаарыстарытыгар дини кутурбанынан иһитиннэрбит.
Көргөһү, кыһа, уола.

Үөдэй нэһилиэгин дьа-һалтата Никольскай олохтооҕо
КОЛМОГОРОВ
Дмитрий Николаевич хомолтолоохтук өлбүтүнэн көргөһүм, оболо-ругар, биригэ төрөөбүт-тэригэр, бары аймахтар-ыгар дини кутурба-нарын тирирдэр.

Таптыыр көргөһүм, ийэ-бит, эбэбит, эдьинийим
НИКОЛАЕВА
Татьяна Ивановна уһун ыарахан ыарыыт-тан өлбүтүн бары билэр дьоммутугар, аймахтар-ытыгар, дьүөгэлэригэр дини кутурбанынан иһитиннэрбит.
Көргөһү, оболоро, күтүөттэрэ, сиңнэрэ, балта.

Т. Бурэ аатынан Бө-түг орто оскуолатын коллектива оскуола учуу-талларыгар М. Е. уонна Ф. С. Стручковтарга эдьинийдэрэ
НИКОЛАЕВА
Татьяна Ивановна өлбүтүгэр дини кутур-банын тирирдэр.

Нам Сбербаанын ад-министрацията уонна проформа, сбербаан сис-тематыгар өр сыл үлэ-лээбит үлэ, тыыл вете-рана
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна уһун ыарахан ыарыыт-тан өлбүтүнэн аймахтар-ыгар, чугас дьоннору-гар дини кутурба-нарын биллэрэр.

Нам Сбербаанын ад-министрацията уонна проформа, сбербаан сү-рүн специалиһыгар Пав-лов Валерий Игнатьевич-ка таптыыр эдьинийэ
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна уһун ыарахан ыарыыт-тан өлбүтүнэн дини ку-турбаммытын биллэрэбит.

Нам улуунун кини ба-лыһатын администра-цията, профсоюзнай тэ-рилэтэ физиокабинет медсестратыгар Савина Анастасия Никифоровна-ба таптыыр эдьинийэ
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна уһун ыарахан ыарыыттан өлбүтүгэр дини кутур-банын тирирдэлэр.

Урукку чугас ылбы-тыгар Савина Пелагея Степановна балта, ки-ни оболоругар, сиңнэ-ригэр, табаарыстары-тыгар Валера, Степа, Мотя, Сергей, Павел Павловтарга эдьинийдэрэ, эбээлэрэ
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна уһун ыарахан ыарыыт-тан өлбүтүнэн дини ку-турбаммытын тирирдэбит.

Чугастык саныыр ыл-бытыгар Настяба, оболо-ругар эдьинийдэрэ
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна уһун ыарахан ыарыыт-тан өлбүтүгэр дини ку-турбаммытын тирирдэбит. Петуховтар, Макаров-тар, Харитоновтар, Новгородовтар, Куличкиннар.

Таптыыр балтым, эдьинийбит, эбээбит
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытын ди-рини кутурутууан туран иһитиннэрбит.
Эдьинийэ, быраата, балта, күтүөтэ, сиңнэрэ.

Күндү эдьинийбит, эбээ-бит
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна ыарахан ыарыыттан өл-бүтүн бары аймахтары-гар биллэрэбит.
Павловтар.

Таптыыр балтыбыт, эдьинийбит Нам селотун олохтооҕо
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна уһун ыарахан ыарыыт-тан от ыйын 29 күнүгэр өлбүтүн дини куту-рутууан аймахтарыгар, бил-лэр дьонугар иһитиннэ-рэбит.
Еремеевтар, Шарповтар.

Кырдыбас эдьиний-тигэр Савина Пелагея Степановна балта, обо-лоругар, сиңнэригэр, хос сиңнэригэр эдьиний-дэрэ, эбээлэрэ
ЕРЕМЕЕВА
Арина Степановна уһунуу, ыарахан кыыс ылдьан өлбүтүгэр дини кутурбаммытын тирирдэбит.
Кыһыл Дэрэбинэт-тэн, Бөтүнтэн, Аппаа-ныттан Николаевтар, Стручковтар, Слепцов-тар, Винокоровтар.

Күндү абабыт, убай-быт, эһэбит Аба дойду Улуу сэриитин инбэлинтэ
КОЛЕСОВ
Петр Дмитриевич ыарахан кыыс ылдьан атырдык ыйын 1 күнү-гэр өлбүтүн дини куту-рутууан туран бары аймахтарытыгар, билэр дьоммутугар иһитиннэ-рэбит.
Оболоро, балта, сиңнэрэ, кийиттэрэ, күтүөттэрэ.

Салбаг нэһилиэгин дьаһалтата сэри, тыыл ветерана
КОЛЕСОВ
Петр Дмитриевич өлбүтүгэр оболоругар, аймахтарыгар дини ку-турбанын тирирдэр.

Ветераннар улуустаабы сэбиэттэрэ Аба дойду Улуу сэриитин инбэлинтэ
КОЛЕСОВ
Петр Дмитриевич өлбүтүгэр оболоругар, чугас аймахтарыгар дини кутурбанын тирирдэр.

Күндү күтүөппүт сэри ветерана Салбаг олох-тооҕо
КОЛЕСОВ
Петр Дмитриевич ыарахан кыыс ылдьан өл-бүтүгэр оболоругар, ай-махтарыгар дини ку-турбаммытын тирирдэбит.
Бөтүнтэн Балабас, Макаровтар, Осиповтар, Эверстовтар.

Күндүтүк саныыр до-ботторбутугар Федорова Вера Михайловнага, Фе-доров Денис Степано-вичка күтүөттэрэ, Мария Денисовнага таптыыр көргөһү, кырачаан Све-точкаба аҕата
ДОРОФЕЕВ
Павел Афанасьевич эдэр сааһыгар хомоло-лоохтук өлбүтүнэн ди-рини кутурбаммытын тирирдэбит.
Табаарыстарыт Сивцевтар, Гаврильев-тар, Петуховтар, Поповтар.

Редактор онугар И. Е. СИВЦЕВ.
ОТДЕЛЛАР информация, сурук; төрүт культура — 21496, иллюстрация уонна реклама (секретариат) — 21640, Бухгалтерия — 21141.
«Нам» телерадиостудия — 21632.
Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэбитин, дьэбит аадырыһын чуолкай ыйыг.
Автор этэрэ мэдди хаһыат санаатынын биир буолуохтаах дин буолбат.

«Энсиэли» — Нам улуунун хаһыата; 678040, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1.
Учредителлэр: Нам улуунун дьаһалтата, «Саха-полиграфиздат» национальная компания.
С. Р. бэчээт уонна маассабай информация көнү-лүн көмүскүүр региональной инспекциятынан регис-трацияламмыт № Я 0085.
Нам улуунун типографията: 678040, Нам с., Ленскэй уул. 85.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэч. лис. Нэдиэлэбэ үстэ тахсар. Индексэ 54889 Тиража 1560.
Бэчээттэнэ 04.08.97 с. Сакааһын №-рэ 83.